

IX.

Æbelholt Klosters Gaard i Jyllinge.*Ved Carl Neergaard.*

Om de ældste Forhold ved Jyllinge Præstekald har dette Tidsskrifts Redaktør, Dr. Rørdam, meddelt nogle Oplysninger i forrige Bind p. 784 ff. Interessen maatte her særlig knytte sig til hans Paavisning af, hvorledes dette Præsteembede var blevet bestridt i den katholske Tid af Æbelholt Munke, som fra Klostrets Ladegaard paa Eskilsø seilede over til Jyllinge og der forrettede Gudstjenesten, saaledes at Indtægterne herved tilfløde Klostret. Thi Oplysningen om, at Munkene ved Jyllinge Kirke havde deres eget Hus, som de paa Embedsreiser Søn- og Helligdage benyttede til Opholdssted, indeholder en kulturhistorisk lille Kjerne, der sammen med andre lignende Forhold forklarer os Dannelsen af de ret hyppige Sagn, efter hvilke adskillige gamle Gaarde og Landsbykirker oprindelig skulle have været Klostre og Klosterkirker.

Det har været det syttende og attende Aarhundredes Mennesker bekjendt, at der rundt om i Landet udenfor de virkelige Klostre har færdedes og boet Munke, terminerende eller prædikende¹⁾, og efterhaanden er da ganske umærkeligt Klostrenes Antal voxet i Folkemunde. Med sin udjævnende og nivellerende Magt har Traditionen skaaret over en Kam de Bygninger, der i Ordets fuldeste Forstand vare Klostre, og dem, som kun midlertidig beboedes eller bestyredes af en enkelt fra Hovedstiftelserne udsendt Munk. Sagnet, der har haft saa uendelig meget at fortælle om underjordiske

¹⁾ Vi skulle saaledes her blot minde om de bekjendte Vers i Reformationsskriftet „Peder Smed og Adser Bonde“, i hvilke der tales om en Munk fra Morkjær, Laurents Pedersen, som opholdt sig i Aalborg og terminerede i Nørrejylland. Og om et Dokument fra Midfaste Lørdag 1487, hvori nævnes „Hr. Jep Jepsen, St. Antonii Bud, som den Dag sang til Falslev Kirke“. (Kirkehist. Saml. 3 R. III, 238).

Gange fra Klostrene og lignende mystiske Ting, har ogsaa paa dette Punkt drevet sit Spil, og mangen en Grangie og mangt et lille Hus for en enkelt Klosterbroder har ved det antaget Skikkelse af Bygninger for hele Munkekonventer. Naar saaledes Buur¹⁾, Egense og Nollund ere blevne kaldte Klostre, skyldes dette sikkert kun, at disse Steder i Katholicismens Dage have været Avlsgaarde, der tilhørte og forvaltedes af Munke; dette gjælder maaske ogsaa Elvedgaard paa Fyen, hvilken Vedel Simonsen dog med megen Lærdom søger at godtgjøre har været et Hospitium for Veifarende²⁾. Noget lignende danner aabenbart ogsaa Grundlaget for en stor Mængde af de ret hyppige Benævnelser Munkegaard, Munkehus og Munkholm; det er gamle Klostres spredtliggende Eiendomme, saaledes som vi f. Ex. kjende dem fra Dominikanerklostret i Roskilde, der eiede en Gaard i Slagelse, hvor den Munk, der var ude paa Terminsreiser, havde sit Tilholdssted³⁾.

Da det kan være af Betydning, at Kjernen i denne Slags Klostersagn bliver udskilt saa klart som muligt, er der her nedenfor meddelt en Række Dokumenter, der alle handle om Æbelholts Klosters Gaard i Jyllinge. Disse Aktstykker, som udgives efter Originalerne i den arnemagnæanske Diplom-samling paa Universitetsbibliotheket, Fasc. xxxix, sætte os desuden paa en fyldigere Maade end det af Dr. Rørdam meddelte Brev ind i de ældste Forhold ved Jyllinge Præstekald. Vi faae at høre, at Kirkehuset er opført af en Æbelholt Klostermand paa dennes egen Bekostning, og at han og de følgende Munkepræster boede der, saa ofte de seilede over fra Eskilsø til Jyllinge for at prædike⁴⁾.

¹⁾ Jyske Saml. IV, 270.

²⁾ Nord. Tidsskrift f. Oldkyndighed, 3 B. 225 ff.

³⁾ Danske Magazin II, 158. Om Nonnemosegaard i Smørumøvre, Smørum Herred, se Kirkehist. Saml. 4 R. I, 754.

⁴⁾ Foruden dette Hus havde Munken ogsaa ladet et andet Hus opføre paa Æbelholt Klosters Jord ved Jyllinge Kirke, ligeledes paa egen Bekostning (Brev 4).

Der er endvidere saa meget mere Grund til at fremdrage disse Aktstykker, som vi igjennem dem kunne forfølge Jyllinge Præstekalds Historie lidt længere tilbage i Tiden, end hidtil har været muligt. Længe har Peder Lauritsen, Munken fra Æbelholt, der fulgte sin Abbed Anders Ibsens Exempel og indgav sig i Helsingør Helliggesthus, været den ældst kjendte Præst ved Jyllinge Kirke. Men nu fortælle de her fremdragne Aktstykker os, at før Peder Lauritsen var Æbelholtmunken Hr. Jep Præst i Jyllinge og før ham igjen Hr. Mattis. En omtrentlig Tidsangivelse for, naar sidstnævnte beklædte sin geistlige Stilling, erholdes derigjennem, at det var ham, som lod Klosterhuset bygge, og dette skete efter Dokumenternes Udsagn ca. 1525.

Ogsaa de noget uheldige Præstegaardsforhold i Jyllinge belyses tildels gjennem disse Aktstykker. Da Peder Lauritsen ved Foraarstide 1561 opgav sit geistlige Kald og flyttede til Helsingør¹⁾, fik en Mand ved Navn Søren Skrædder mod en aarlig Afgift Klosterhuset i Leie, og her boede han et Par Aar. Imidlertid havde Oluf Pedersen efterfulgt Peder Lauritsen i Embedet som Præst ved Jyllinge Kirke, men da han til »Residens« foreløbig kun havde »et armt Gadehus«, indgav han en Ansøgning om at faae sig en ordentlig Præstegaard udlagt. At dette »Gadehus« ikke kan være vort Klosterhus, synes at fremgaa deraf, et Hr. Oluf

¹⁾ At Peder Lauritsen allerede saa tidlig var kommen til Helsingør, fremgaaer af Hospitalets Regnskaber, i hvilke det under 1561 hedder: »Item gav jeg [o: Hospitalsforstanderen] Hr. Peder, for han prædikede over Anders Laurensens Lig, som døde d. 7. Marts i Helliggesthus, 8 Skilling«. Fra Peder Lauritsens Ophold i Helliggesthus har jeg tilfældigvis efter Regnskaberne noteret følgende: Item S. Peders Dag 1562 købte jeg $\frac{1}{2}$ Pot Vin, som Hr. Peder i Helliggesthus annammede at berette de syge med i Hospitalet, gav jeg derfor 5 $\frac{1}{2}$ Alb. — Item 30. Dag 1562 gav jeg for Vin og Brød, som Hr. Peder i Helliggesthus lod hente og bruge til de syge i Hospitalet, 11 $\frac{1}{2}$ Alb. — Item den 21. Dag Juli 1563 annammede jeg, som fandtes efter Hr. Peder Lauritsen, som døde i Helliggesthus, var i rede Penninge 9 Mark 2 Alb.

i Ansøgningen udtrykkeligt erklærer, at »i den rette Præstegaard boede en Bonde (o: Søren Skrædder), for hvilken udi gamle Dage de, der raadede for Æbelholt, var Forsvar«. Thi denne »rette Præstegaard« var da jo netop Klosterhuset. Svaret paa Ansøgningen maa have lydt, at Søren Skrædder skulde fraflytte Huset og Oluf Pedersen indtage dennes Plads, siden flere af de nedenfor trykte Dokumenter berette, at efter Søren Skrædder gik Klosterhuset over til Hr. Oluf. Dog hellerikke i dette Sted, som var opført paa en til Johannes Evangeliste Alters Vicarie i Roskilde hørende Jord skulde han finde sig til Rette; allerede 1568 høre vi, at han beboede en Gaard, som laa til S. Vilhelmi Alter og Vicarie i Roskilde, og denne begjærede han maatte blive endelig Præstebolig — et Ønske, som dog forblev uopfyldt¹⁾.

Paa Basis af de i nedenstaaende Dokumenter indeholdte Oplysninger kan Oluf Pedersens hyppige Skiften Bopæl dog ikke med Sikkerhed følges. Nogle af Brevene angive saaledes, at det var i Aaret 1567, at Præsten vendte Klosterhuset Ryggen, medens derimod Brev 8 fortæller, at det først var skeet for 15 eller 16 Aar siden (regnet fra 1585). Grunden til denne Uoverensstemmelse turde dog snarest være at søge deri, at ingen af disse Breves Affattere har kjendt noget til, at Hr. Oluf ikke lige fra Klosterhuset kunde flytte over i den endelige Præstegaard, men at han først et Par Aar senere saae dette sit længe nærede Ønske opfyldt. Kun ved at sammenholde vore Dokumenters Udsagn med de af Dr. Rørdam alt meddelte Oplysninger kommer man til et Resultat, og dette maa da sikkert blive, at Oluf Pedersen først boede i »Gadehuset«, derfra ca. 1564 flyttede ind i Klosterhuset, hvilket han dog atter forlod 1567 for at henleve sine sidste præstegaardsløse Aar i St. Vilhelmi Alters Gaard. 1570 fik han endelig en

¹⁾ Jvfr. Kongebrevet af 27. Okt. 1568 (Kirkehist. Saml. 4 R. I, 790, hvor 1569 dog maa være en Trykfeil for 1568; se Tegnelser over alle Lande 1568—69, 203 b og 204).

passende Embedsbolig udlagt til Kaldet (hvilket omtales i et Kongebrev af 19. Juni s. A.)¹⁾.

Jordebogen over Roskilde Kapitels og Domkirkes Indtægter (Arnemagn. Saml. 876, 4^{to}), som er optaget 1568, nævner vel allerede en Præstegaard i Jyllinge, og det ovenikjøbet den, som først 1570 blev udlagt Sognepræsten til Residens. Blandt *bona altaris magni martyris* anføres nemlig som dettes eneste Besiddelse (eller rettere eneste forhenværende Besiddelse) i Jyllinge: »enn gardt, gaff tiillforn tiill alterett xix skeppe rug oc xxi skeppe biig mett smaa redtzsle. Then same er nw giort tiill prestegaarden oc possessor altaris foer nw engen landgille ther aff« (p. 263). Efter det foregaaende maa det dog være klart, at denne Notits, i al Fald for sin sidste Halvdels Vedkommende, ikke kan være skreven 1568, men først noget senere, skjønt baade Blæk og Haandskrift er det samme som overalt i Jordebogen²⁾.

Ganske vist vil man maaske herimod indvende, at Jordebogens Præstegaard i Jyllinge umulig kan være den samme som den Oluf Jensens Gaard, der i Kongebrevet af 19. Juni 1570 nævnes som Præstebolig, fordi Landgildets Størrelse ikke er ens begge Steder. Hist angives det til 19 Skjepper Rug og 21 Skjepper Byg, her derimod til 18 Skjepper Rug og 23 Skjepper Byg. Dog dette maa aabenbart kun bero paa en Unøiagtighed eller Uagtsomhed

¹⁾ Til det af Dr. Rørdam fremdragne Dokument af 19. Juni 1570 om Præstegaarden i Jyllinge kan føies et andet Mageskiftsbrev af 1. November samme Aar, i hvilket Søren Olsen, prior vicariorum i Roskilde, tilstaaer, at han har faaet Gaarden i Nørre Hyllinge, og derfor udlægger Kongen »en Roskilde Kapitels Gaard i Jyllinge By, Oluf Jensen iboer, som tilforn laa til Magni Martyris Alter, og Kongen nu haver udlagt til Jyllinge Sognepræst« (Rigsark. Mageskifter, Nr. 233; jvfr. Kronens Skjøder, ved L. Laursen, p. 125).

²⁾ Et Vidnesbyrd om, at Jordebogen endnu i de nærmeste Aar efter 1568 saa temmelig er holdt à jour, haves deri, at der flere Steder ved Jordebogsindtægterne er tilføiet i Randen et »magelagdt«, hvilket dog ogsaa viser samme Blæk og Haandskrift som Hovedlisterne.

fra Koncipisten af Kongebrevets Side. Til Magni Martyris Alter i Roskilde hørte der paa den Tid i Jyllinge ikke mere end een Gaard, Oluf Jensens; og i Mageskiftebrevet af 1561, saaledes som dette findes i det her nedenfor meddelte Dokument Nr. 7, ansættes ogsaa Oluf Jensens Gaard til et Landgilde af 19 Skjepper Rug og 21 Skjepper Byg.

Da det saaledes vil sees, at Aktstykkerne i den arnemagnæanske Diplomsamling paa mere end eet Punkt kunne stille de ældste Forhold ved Jyllinge Præstekald i et fyldigere Lys, og da endvidere ethvert enkelt af dem for sig indeholder smaa og berigtigende Oplysninger, som ikke findes i de andre, ere de her alle meddelte i deres fulde Længde.

1.

1585.

Vdij Jullege bye erre vij gaarde, som tilforn laa tiill Effholtz closter oc siiden erre komne vnder kon. Mtt. oc kronen, der Effholtz closter bleff ødelagtt. For^{ne} vij gaarde haffuer kon. Mtt. maglagtt tiill vicarerne wdij Roskilde mett alle for^{ne} gordis rette tiilliigellsse, som aff arildz tiidtt tiilliigitt haffuer, effther thet magskiifte breffs lydellsse, kon. Mtt. ther paa vicarerne y Roskilde giiffuett haffuer. Aff for^{ne} gaarde erre ij lagde tiill Johannis Euangeliste alteres vicarj, thendt enne Oluff Nielssen, then anden Anders Oelssen paa den tiid paabode, oc nu Jep Matzen for^{ne} Anders Oelssens gaard iboer¹⁾. Paa huilcken Jep Matzens gaardz jordt ett huuss er opbyggt aff the Effholtz closters prester, som fore fra closter oc tiill for^{ne} Julliige kircke (som den tiid laa wnder Effholtz closter) att giøre tieniste, wdij huilckett huuss for^{ne} prester kunde haffue theris værellsse effther theris leyliighedtt.

¹⁾ I Jordebogen over Roskilde Kapitels og Domkirkes Indkomster fra 1568 staaer opført blandt »bona altaris Joannis Euangeliste circa chorum» (p. 256):

Jyllinge. Oluff Nielsenn: xv skeppe rug, xvij skeppe biig, i lamb, i gaas, ij høns, xij β pendinge. — Anders Olssenn: xv skeppe rug, xvij skeppe biig, i lamb, i gaas, ij høns, xij β pendinge. Ved Anders Olsens Afgift staaer tilføiet: maglagdt.

Men siiden closter er bleffuen øde oc godtzit tiill for^{ne} closter er kommen vnder kon. Mtt. och kronen, tha haffuer kirckewerge tiill for^{ne} kircke samme huuss tiill kircken anamitt oc nu for 18 aar siiden ladett samme huuss paa tre marck hussleye att giiffue tiill indschriiffue, oc ther mett for^{ne} Jep Matzens gaardz jordtt then største oc beste partt aff hans gaardz jordtt imellum kircken oc hans gaard forkortit, for^{ne} gaard tiill stoer affbreck oc skade och imodtt thend friihedt, kon. Mtt. for^{ne} vicarer paa for^{ne} gaard giiffuett haffuer.

Ther for er ieg aff kon. Mtt. en forscrifft begærendes, att erliig welbyrdig Laue Beck, erliig welbyrdig Otte Brockenhuuss oc erlig welbyrdig Jacob Windtt motte y sandhedtt forfare, om for^{ne} huuss er opbyggt paa for^{ne} Jullege kircke jordtt eller paa for^{ne} Jep Matzens gordtz jordtt, oc om for^{ne} Jep Matzens gaardz jordtt imellum Jullege kircke muer oc hans gaard bør icke saa wiitt at strecke seg, som hans naboer paa begge siider, efftherdij thet er aff thet samme closter godz, kon. Mtt. tiill vicarerne y Roskilde maglagtt haffuer.

Seuffren Oellsen,
prior vicariorum i Roskilde.

Orig. Optegnelse paa Papir. Nr. 11.

2.

7. Marts 1585.

Peder Oelsønn y Hemeløff, herretz fougitt y Sømmeherrit, Søffren Nielssen thingschriiffuer och Jens Lauritzøn gierre alle wiiterligt met thette wort obne breff, att aar epther gudtz biurd 1585 mandagen thend 7. Martij paa Sømmeherritz thing wor schickid her Søffren Olssen wdi Roskilde och leste en berretning jndehollandis, att thend 18 ianu. a°. 85 haffuer Anders Olssen y Jyllige, som er barnfødt y thend gaard ibidem, som Jep Matzøn nu ibuor, werrit bekiend for hannem y gott folckis neruerrelse om thet stycke iord y for^{te} Jep Matzøns haffue, som thett stycke huss er bygd paa hois Jyllige kircke mur, wdi saa maade, som her epther følger: att thend thiid Oluff Anderssøn for^{te} Anders Olssøns fader bode y Jep Matzøns gaardt, ther Effholtz closter wor wid mact, och Jyllige kircke met thend gaard, for^{te} Jep Matzøn nu ibuor, och siuff andre gaarde y Jyllige laa tiill for^[te] Effholtz closter,

tha haffde en prest aff for^{te} Effholtz closter for^{te} Jyllige kircke, wid naffn her Mattis. Hand loid opbygge thett hus, som nu staar (som thet siunis) paa for^{te} Jep Matzøns gaardtz iord, jcke paa Jyllige kirckis, men paa sin eigen omkostning, och met abbedens wilge y for^{te} Effholtz closter, och for^{te} her Mattis haffde altidt sin thiillfluct tiill samme hus och haffde sin werrelse ther wdi, nar hand wilde, epther sin leilighet, saa thiit som hand foer offuer fraa Eskildtø, huor hand jdelig pleide att werre, eller fraa closterit tiill kircken att giørre thienniste. Epther her Mattis død fick her Jep aff Effholt for^{te} Jyllige kirckethienniste och haffuer y sin thiid brugt samme hus och jordtzmond epther sin eigen wilge. Epther for^{te} her Jep fick her Peder aff for^{te} Effholt for^{te} Jyllige kircke och haffuer for^{te} hus och jordtzmon tiill samme sin eigen brug beholtt, som for schreffuit staar. Och ther Effholtz closter bleff øde och Jyllige kircke met for^{te} Effholtz closter guoidtz y Jyllige kom wnder ko. M., haffuer for^{te} her Peder oplatt Jyllige kircke for her Oluff, som wor sogneprest nest for thenne her Peder, som nu er sogneprest tiill Jyllige. Tha haffuer kirckewerger tiill for^{te} Jyllige kircke, thend thiid for^{te} her Oluff bode y Roskilde, holdit sig tiill for^{te} hus och jordtzmon och for^{te} hus och iord brugt tiill for^{te} kirckis behoff, och waar samme thiid kirckewerge tiill for^{te} kircke enten Jens Ellisen och Søffren Pedersøn eller Lauritz Ollsøn och Niels Hemmigsøn y Jyllige. Lauritz Has y Jyllige och Matz Gundersen ibidem bekiende ald forskrefne berretning sandw att werre och ydermere bekiende, att thet er nu paa 18 aar sideen, att thend kircke skyld begyntis først aff for^{te} hus att giiffuis tiill Jyllige kircke. Peder Anderssen och Niels Hemmigsøn y Jyllige wdi lige maade bekiende for^{te} mendtz berettning sandru att werre, och ther hois berette for^{te} Peder Andersen, att hand thiente for^{te} Niels Hemmigsøn, thend thiid samme hus aff sognemendene bleff sett paa leye for 3 m., och mintis ydermere, att nar nogit paa samme hus forbedris schulle, tha skulle kircken affskære y leyen och kircken ingen thyng eller bekostning ydermere paa samme hus end for^{te} 3 m. leye kunde belange, giørre eller lide schulle. Sammeledis berette ochsaa for^{te} Niels Hemmigsøn

och bekiende, att hand met Lauritz Oløn y Jyllige wore kircke werger, thend thiid samme hus stoid øde y for^{te} her Oluffs thiid och jngen kiende sig for hosbondt tiill samme hus. Tha haffuer for^{te} Niels Hemmigsøn met for^{te} Lauritz Oløn thagit dannemend aff sognesteffne och ladet sette samme hus paa aarlig affgiift for^{te} Jyllige kircke tiill gauffn och beste, och samme sognemend haffuer for^{te} hus for thre marek pendinge aarlig att giiffue tiill for^{te} Jyllige kircke met saadan wilckor, att the som for^{te} hus for leye haffue schulle, the skulle thet sielff kircken wden thyngge wid lige holle. Och stoid alle forskreffne mend her y dag inden thinge neruerendis tiillstede och stadfeste thenne forskreffne berretning sandrw och rett att werre wdi alle puncter och artickle, som forskreffuit staar y alle maade. Sammeledis stoid och Chresten Eskildtøn paa sin hosbondtz Lauge Becks wegne tiill wedemaalstale. Paa thiisse ord och artickle bedis och fick for^{te} her Søffren Oelsen eth wuilligt thingswinde aff thiise eptherschreffne 12 dannemend, som ere Oluff Andersøn y Jyllige, Oluff Pedersøn y Gonsømagle, Heming Pedersøn y Gonsøllille, Niels Pedersøn y Huerstrup, Peder Bagge y Store Walbye, Matz Mortensøn y Fløng, Peder Mortensøn y Thierebye, Jens Nielsøn y Glin, Niels Søffrensen y Suorsløff, Jens Nielsen y Threllerup, Hans Adamsøn y Bidstrup och Mogens Hansen y Wedeløff, huilcke for^{te} 12 dannemend for os haffuer wundit, att saa y sandhed gangen och faren er inden thinge, som forskreffuit staar, thet bekiender och wii met vore signetter her neden fore thrøckte. Datum vt supra.

Udskrift: Her Søffren Ollsens tingswinde om Jullege.

Orig. paa Papir. Nr. 8. Med de tre Udstederes Bomærke-Segl paatrykte. Et ligelydende Brev, som det synes en Afskrift af det her meddelte, ogsaa med de tre paatrykte Segl, findes i Fasc. xxxix, Nr. 9; i Stedet for 18. Jan. 85 staar der dog ved en Feillæsning eller Feilskrift 18. Junii 85, ligesom ogsaa enkelte andre, mindre Unøiagtigheder findes.

3.

10. Mai 1585.

Peder Ollsønn y Hemeløff, heritzfougid y Sømme herrit, Hanns Pedersønn thingschriiffuer och Jens Lauritzøn y Mabierg giøre alle witterligt med thette wort obne breff, at aar epther

gudtz biurdt md lxxxv mandag thend 10 majj paa for^{ne} Sømme heritz thing wor skickidt Frandtz Lauritzønn y Jyllinge och Jørgen Willomsønn ibidem, kirckeuergere tiill Jyllinge kircke, och indførde thiisse epherschreffne windisbiurd, som ere Jørgen Pedersøn y Jyllinge, hand wandt wid sin helyens ædt med opragte fingere, at hand mindis, at y thet kircke hus y for^{te} Jyllinge bode en prest, het her Peder, och siden begaff same prest sig ind y Helsingør closter. Ther nest kom en skreder y for^{ne} kircke hus wid naffn Søffren skreder, hand gaff aarligen affgiift aff for^{ne} hus tiill kircken, och mindis for^{ne} Jørgen Pedersønn, at kircken fick leye aff forbemelte kircke hus y 24 aar. Hans Lauritzøn y Jyllinge wandt wdj lige maade som forskreffne Jørgen Pedersønn, och stoidt her Søffren Ollsønn y Roskylde tiill wedtermaals talle och begieret gienparten beschreffuen. Her paa bedis och fick Frandtz Lauritzøn och Jørgen Willomsønn ith wuilligt thingsuinde aff thiisse epherschreffne 12 dannemendt, som ere Peder Andersen y Jyllinge, Morten Jude i Gonsømagle, Niels Buosen y Thogerup, Niels Ollsønn y Herringløse, Pouell Pouelsønn y Aagerup, Jens Lauritzøn y Mabiørg, Jens Lauritzøn y Cambstrup, Oluff Jensen y Glim, Jep Nielsønn y Suorsløff, Heming Hansøn y Hersløff och Oluff Nielsønn y Hemeløff, huilche for^{ne} 12 dannemend for os haffuer wundit, at saa y sandhet gangen och faren er inden thinge, som forskreffuit staar, thet bekiendne wy med wore signeter her neden fore trœckte. Datum ut supra.

Udskrift: Her Søffren Ollsøn prior uicariorum i Roskylde. Med en lidt senere Haand: a°. 85. 10 majj Jørgen Perssen oc Jens Bryde.

Orig. paa Papir. Nr. 10. Med de tre Udstederes Bomærke-Segl paatrykte.

4.

17. Mai 1585.

Giensuar tiill the tuende mendtz Jørgen Persens oc Jens Brydes y Jullege theris widnesbyrdtt om thett huuss wiidtt Jullege kirgaardtt, huilcke mend paa Sømmeherrittz ting bekiende then 10 majj aar d. 1585, att den tiid her Peder gaff seg y Helsingørs hospitall, tha fick Seuffren

screddere samme huuss oc gaff skyldtt tiill kircken der aff hen wiid **xxiiij** aar siiden.

Forne mendtz widnesbyrdt suares saa tiill, att for^{ne} theres vidnisbyrdtt er icke nocksom forclaritt, som ieg mener, icke helder fra grunden giiffuitt tiill kiende, aff huad orsag for^{ne} Seuffren screddere oc icke nogen for hannum gaff skyldtt der aff tiill kircken; icke heller her Oluff Perssen, som bode y samme huss effther hannum, gaff skyld tiill kircken ther aff, men den tiid for^{ne} her Oluff sin prestegaardt becommitt haffde oc for^{ne} huuss lediigt stoid oc ingen anden kiende seg paa den tiid jordrott tiill samme huuss for Anders Oelsens forsemelse skyldtt, som den tiid bode y for^{ne} Jep Matzens gaardtt, tha haffuer kircke werge seg paa kirckens wegne samme huuss tiilholditt dog mett wrette, som ieg mener.

Oc paa dett mand kandtt komme y sand forfaring om samme huuss, wiill ieg scrifftelig berette, huo samme huuss aff første gang haffuer ladett opsette, att mand kandt siiden ther aff beslutte, om samme huuss eller jorssmond hører Jullege kircke tiill aff rette eller ey.

Thett er viid **lx** aar, siiden for^{ne} huuss er opbyggt, den tiid baade Jullege kircke oc then gaardtt, Jep Matzen nu iboer, (paa huess grund samme huuss nu staar, som jeg mener) oc the ij gaarde synden oc norden wiid for^{ne} Jep Matzens gaard liggendes mett nogle flere gaarde y for^{ne} Jullege by laa tiill Effholtz closter. Tha loiid her Mattis aff for^{ne} Effholtz closter, som den tiid wor prest tiill Jullege kircke, opbygge samme huuss, icke paa kirckens y Jullege hendes bekostning, icke heller paa for^{ne} kirckes grund, men paa sin egen omkostning oc paa Effholtz closter grund paa den tiid, som ieg mener; oc der for^{ne} her Mattis loid for^{ne} huuss opbygge, haffuer Oluff Andersen, som den tiid bode y for^{ne} Jep Matzens gaardtt, ladet seg høre, att for^{ne} her Mattis haffde samme huuss sin gaardz grund for nær indsett oc opbyggt. Tha haffuer for^{ne} her Mattis seg ladet wnderstaa att haffue rett tiill samme huuss mitt ind y bondens gaardtt att indsette oc der tiill samme bonde aff gaarden sette, om hannum løstet at giøre, huilckitt Anders Olsen barnfødt y for^{ne} gaardtt oc Lauritz Haess y Jullege thett beuiser, om behoff giøres,

oc kand well wære, att flere dannemendtt y Jullege thette witterliigtt er, om the ellers sandhedtt wille wære bekiendtt. Sammeledis lodt for^{ne} her Mattis ett andett huuss opbygge norden wiid for^{ne} Jullege kircke muer ocsaa paa sin egen bekostning oc paa for^{ne} closters grundtt, huilekitt huuss bonden, som grunden tiilhørde, siiden tiill seg oc icke tiill kircken annamede, oc nu samme huuses grundtt tiill Oluff Jensens gaardttz grundtt aff rette tiilhører oc ingen skyldtt der aff tiill Jullege kircke giiffues y noget maade, endog then syndre gauld aff samme huuss paa kirgaars muren opsett er.

Effther for^{ne} her Mattisis dødtt haffuer her Jep aff Effholt, prest tiill for^{ne} Jullege kircke, och effther hans dødtt her Peder aff Effholt closter then enne effther then anden samme huuss tiill deris brug beholtt oc ingen skyldtt ther aff tiill for^{ne} kircke giiffuitt wiid xxx aars tiid, effther for^{ne} huuss opbyggtt bleff. Jntiill saa lenge for^{ne} Effholtz closter mett for^{ne} Jullege kircke oc for^{ne} closters godtz y Jullege kom wnder kon. Mat., oc tha haffuer for^{ne} her Peder, som den tiid bode y same huuss, oplatt Jullege sogn for her Oluff Persen, som den tiid bode y Roskilde, oc for^{ne} her Peder gaff seg ind y Helsingørss hospitall, som for^{ne} Jørgen Perssen oc Jens Bryde widnett haffuer. Tha haffuer for^{ne} Seuffren screddere samme huuss bekommitt oc wiid ij aars tiid meer eller mindre ther iboedtt, men efftherdij ingen kiende seg for jordrott tiill samme huuss, haffuer kircke werge samme tiid aff for^{ne} Seuffren screddere j m. penninge tiill skyld oppebaaritt om aaritt oc aldrij tiill forn gaffs skyld ther aff tiill for^{ne} kircke, oc thet kand wære wiid xxiiij aar siiden, att thet skett er. Men effther for^{ne} Seuffren screddere kom for^{ne} her Oluff fra Roskilde tiill samme huuss att boo wdij nogle aar och ingen skyldtt ther aff tiill kircken gaff, all then stund hand samme huuss ibode, oc der kong. Mat. vdlagde for^{ne} her Oluff en aff the gaarde, som tiillforn laa tiill for^{ne} Effholtz closter, norden op tiill for^{ne} Jep Matzens gaard oc nest op tiill samme huuss, nu omtales, tha er for^{ne} huuss paa ny bleffuitt lediigtt, oc kircke werge, paa den tiidtt Lauritz Oelssen oc Niels Hemingsen, haffuer wiid xvij aar

siden wdcoritt aff sognesteffne iijj dannemendtt, som haffuer samme huuss sett paa tre marck leye ther aff tiill kircken att giiffue aarlig mett saadan vilckor, att der som nogitt paa samme huuss forbyggis skulle, tha skulle then, som samme huuss for leye annamede, selff samme huuss wiid liige holde oc kircken ingen mere bekostning ther paa giøre, end for^{ne} iij marcks leye kunde belange, oc y saa maade haffuer kircke werge nu y for^{ne} xvijj aar seg paa kirckens wegne samme huuss tiillholditt och ther mett grunden, som samme huuss paa staar, fra myn bondes gaardtt, som ieg mener mett wrette, forkortitt, att then icke vdstrecker seg saa wiitt som naboernis paa begge siider.

Oc settes fordij y alle rette:

1. Først om Jullege kircke kand haffue mere rettiighedtt tiill for^{ne} huuss eller grund, som nu omtalis, end tiill thet anditt, paa for^{ne} Oluff Jenssens gordz grundtt aff for^{ne} her Mattis opbyggt er, huilckitt huuss paa for^{ne} Oluff Jenssens gaardz grundtt kircke werge paa for^{ne} kirckes wegne ingen rettiighedtt kender seg der tiill att haffue, endog for^{ne} her Mattis begge huusse paa for^{ne} closters, dog paa adskilliige closters gaardes, grund opbygge lodtt.

2. Ther nest om saa waare, att for^{ne} kircke haffde nogen rettighedtt tiill for^{ne} huuss eller bygning, settis y rette, om myn tiennernis gaardtz jordtt burde fordij mett rette hannum forkortis mere end hans naboers gaardz jordtt paa begge siider.

3. Sammeledis kand kircke werge tiill Jullege kircke neppelig beuisze mett nogen retferdig oc sandrue vidnisbyrdtt, att Julliige kircke haffuer hafft nogen leye eller indkomst aff for^{ne} huuss eller jordtt, all then stund for^{ne} kircke laa till Effholtz closter aff rette.

Oc er jeg forthij begerendes, att the viij assiunsmendtt Lauritz Oelssen y Jyllige oc hans mett følgere motte sige theris widskaff, om for^{ne} Jep Matzens gaardz jordtt bør icke att streeke seg saa wiitt wdtt imod Julliige kircke muer som hans naboer paa begge siider.

Seuffren Oelsen
egen haandtt.

Udskrift. Anno 85 thendt 17 maij bleff thenne beretning lest inden Sømme herritz thing. Med en anden Haand: Johannis Euangelistæ altere.

Orig. paa Papir. Nr. 12.

5.

17. Mai 1585.

Peder Ollsønn y Hemeleøff, heritzfougid y Sømme herrit, Hans Pedersønn thingschriiffuer och Jens Lauritzønn y Ma-
biere giøre alle witterligt med thette wort obne breff, at aar
epther gudtz biurdt md lxxxv mandag thendt xvij maij paa
for^{ne} Sømme heritz thing wor skickid Frandt Lauritzøn och
Jørgen Willomsøn, kirckeuergere tiill Jyllinge kircke, och
indförde thiisse epherschreffne windisbiurdt, som ere: først
Anders Nielsøn y Jyllinge, hand bad sig gud tiill hielpe med
opragte fingere, at hand mindis, at for 19 aar siden epther
her Oluff haffde bekomit Jyllinge sogn och Oluff Jensøn
bode y prestegaarden, førren for^{ne} her Oluff fick same preste-
gaard, som her Peder nu ibuor, och for en 15 eller 16 aar
siden y thet alder lengste, tha wor prestens haffue gierde
icke lenger wd paa gaden end, at thendt sønder ende paa
prestens haffue gierde thend stoidt paa thend thiidt, som
thend øster ende aff prestens suineigle nu staar, och stoidt
same gierde siden frem y nær, och Anders Ollsøn, som bode
y thend gaard, Jens Matzøn nu ibuor, hand haffde paa thend
tiidt och y nogle aar ther epther en stente aff sin gaard och
haffue, ther hans wey falt tiill kircken y marcken eller paa
gaden, och wor same stente ther, som thet planckeuerck nu
staar emellom kircke huset och her Peders suineigle. Men
siden lodt her Oluff først fløtte same sit haffue gierde nogit
vd paa ko. M. gade iord thet ene aar epther thet andet ind-
tiill saa lenge, at hans haffue gierde kom saa wit wd paa
ko. M. gade iordt, som kircke huset thendt thiidt stoidt och
endnu staar; och aff arrildtz thide haffuer same prestens
haffue gierde icke staadt lenger wd end, som thend øster ende
aff prestens suineigle nu staar; och at hand mindis, at kircken
haffuer fangit landgille aff same kircke hus y 24 aar, huilchet
mange flere aff the dannemend och godtfolck y Jyllinge well
witterligt er. Hans Lauritzøn ibidem wandt lige saa; Suend

Nielsønn y Jyllinge wandt wid sin helyens edt med opragte finger, at for 10 aar siden hand thiente her Oluff, tha wor same stente wid macht, och wor same stente ther, som thet planckeuerck nu er emellom kirckens hus och prestens suineigle, dog ther giick ith lidet stendte emellom prestens haffue och kirckens hus for thendt orsag, at presten haffde flyt sit haffue gierde wd paa k. M. gade iordt. Margrete Oluffs y Jyllinge haffuer och werit bekiendt for for^{ne} iij dannemendt, at for 19 eller 20 aar siden [ther hun bode y thendt gaardt] ther hun bode y thendt gaardt, presten nu ibuor, tha wor prestens haffue gierde icke lenger wd paa ko. M. gade iordt end, som thendt øster ende aff prestens suineigle nu er, och same gierde stoidt ther fraa och lige offuer y nær och icke heller haffuer lenger wdstaadt aff arrildtz thiide, och at ther wor paa thendt thiidt en stente aff thendt haffue, som liger tiill Jep Matzøns gaardt, ther som nu staar ith planckeuerck. Och stoidt her Søffren Ollsøn, prior uicarium wdij Roskylde, tiill wedermaals talle och begieret gienparten beschreffuen. Paa thiisse ord och artikele bedis och fick for^{ne} Frantz Lauritzøn och Jørgen Willomsøn kirckeuegere ith wuilligt thingsuinde aff thiisse epherschreffne 12 dannemend, som ere Jep Matzønn y Jyllinge, Lauritz Jensøn y Gonsømagle, Jens Buosøn y Thogerup, Anders Mortensøn y Herringløse, Peder Bryde y Aagerup, Jens Lauritzøn y Mabierg, Hans Lauritzøn y Cambstrup, Jens Knudtzøn y Glim, Peder Jensøn y Suorsløff, Hans Michellsøn y Hersløff, Lauritz Brandt y Hemeløff och Rasmus Clemidtzøn y Cattinge, huilche for^{ne} 12 dannemendt for os haffue wundit, at saa y sandhet gangen och faren er inden thinge, som forskreffuit staar, thet bekiender wij med wore signeter her neden fore trække. Datum ut supra.

Udskrift: Her Søffren Ollsøn y Roskylde, 17 maij. Frantz Lauritzen oc Jørgen Willumsen; førde vidne Anders Nielsen, Hans Lauritzen, Suend Nielssen.

Orig. paa Papir. Nr. 13. Med de tre Udstederes Bomærke-Segl paatrykte.

6.

17. Mai 1585.

Peder Ollsønn y Hemeløff, heritzfougidt y Sømme herrit, Hanns Pedersønn thingschriiffuer och Jens Lauritzøn y Mabiery giøre alle witterligt med thette wort obne breff, at aar epther gudtz biurd md lxxxv mandagen thendt xvij maij paa for^{ne} Sømme heritz thing wor skickid Frandtze Lauritzønn och Jørgen Willomsen, kirckeuenger tiill Jyllinge kircke, och indfærde thiisse eptherschreffne windisbiurd, som ere Jens Mortensøn, Rasmus Matzønn, Jens Nielsen och Anders Nielsønn y Jyllinge, the bade thennum gud tiill hielpe med opragte fingere, at thet kircke hus y Jyllinge haffuer liget tiill for^{ne} Jyllinge kircke y lx aar, och mindis, at ther er giiffuen aarligen landgille aff tiill kircken y 24 aar, huilche forschreffne ord och artikler wy for^{ne} iiij mend inden thinge haffuer wundit epther Bendt Anderse och Margrete Oluffs y Jyllinge muntlig beretning, thi for^{ne} 2 quinder for theris skrøbelighet och alderdoms skyldt sielffuer icke kunde kome thill thinge och føre theris windisbiurd. Och stoid her Søffren Ollsønn, prior uicariorum y Roskilde, tiill wedermals talle och begieret gienparten beschreffuen. Her paa bedis och fick for^{ne} Frandtze Lauritzønn och Jørgen Willomsen ith wuilligt thingsuinde aff thiisse eptherschreffne 12 dannemend, som er Jep Matzøn y Jyllinge, Lauritz Jensen y Gonsømagle, Jens Buosen y Thogerup, Anders Mortensøn y Herringløse, Peder Bryde y Aagerup, Jens Lauritzøn y Mabiery, Hans Lauritzøn y Cambstrup, Jens Knudtzøn y Glim, Peder Jensen y Suorsløff, Hans Michelson y Hersløff, Lauritz Brand y Hemeløff och Rasmus Clemidtzønn y Cattinge, huilche for^{ne} 12 dannemendt for os haffuer wundit, at saa y sandhet gangen och faren er inden thinge, som forschreffuit staa, thet bekiender wy med wore signeter her neden fore trække. Datum ut supra.

Udskrift: Her Søffren Ollsøn y Roskilde, 17 maij a^o. 85.
Benthe Andersse oc Margrete Oluffs.

Orig. paa Papir. Nr. 14. Med de tre Udstederes Bomærke-Segl paatrykte.

7.

28. Juni 1585.

Wij efftherscreffne Morthen Niellssen, Hans Oellssen, Jørgen Hendrickssen, Matz Niellssen oc Anders Jenssen, vicarij wdij Roskilde domkircke, bekiender mett thette wortt obne breff, att høgborne første, koning Frederich thendt anden etc., wor aller naadigste herre, haffuer ett magskiifte breff tiill vicarerne y Roskylde wdgiiffuett vnder dato mdlxj, wdij huilckitt breff foruden andet koningens oc kronens godtz hans kon. Mat. haffuer ladett tiill maglau for^{ne} vicarer vdelgge, tha findes oc beneffnis vij gaarde wdij Jullege, hans kon. Mat. haffuer for maglau vdlagtt tiill iij vicarj wdij for^{ne} Roskilde domkircke mett alle kongelige friheder paa for^{ne} gordes oc godtzes rette tiilligellsse, som for^{ne} magskiifte breff vitløfttiig formelder, oc som her effter følger¹). Ther imodt haffue wij igen wdlagtt tiill Johannis Euangelistæ vicarj ij gaarde y Jullege, Oluff Nielsen och Anders Oellssen iboer, giiffuer baade iij pd. ij theyer. Tiill Magnæ Jmaginis vicarj iij gaarde y Jullege, paa thend første boer Seuffren Pederssen, giiffuer ij pundt korn i theye, paa then anden boer Willum Niellssen, giiffuer liige saa megitt, paa thend tredie boer Jørghen Oelssen, giiffuer j pd. korn i theye, paa thend fierde boer Per Vngerssen, giiffuer liige saa megitt. Tiill Magni Martyris vicarj en gaard y Jullege, Oluff Jenssen iboer, giiffuer xxi sk^r byg, xix sk^r rug, iij β g^{tt} i theye etc. Mett alle for^{ne} waare oc kronens gaardes och godtzes, som wij tiill for^{ne} vicarj wdij Roskylde wdlagtt haffue, renthe oc rette tiilligellsse, ager, eng, skou, marck, fiskeuandtt, fægang, vott oc tiurtt, enemereke oc felleg. jnden marckeskiell oc vden, aldelis inted vndertagitt, vid huad nauffn thett helst er eller neffnis kandtt, som der nu tilliger oc aff arildtz tiidt mett rette tiilligitt haffuer. Och beplieter wij oss waare efftherkomere koninger wdij Danmareck oc kronen att frij, himle oc fuldkommelige tiillstaa for^{ne} vicarer for^{ne} gorde oc godtz for huer mandtz tiilltale, som ther paa kandt tale mett

¹) Mageskiftebrev af 20 April 1561. (Kronens Skjøder, ved L. Laursen, p. 77).

rette etc. Att for^{ne} mageskiiffte breff om for^{ne} vij gaarde wdij Jullege, sameledis om kon. Mat. frihedt ther paa lyder y sin rette mening, som forscreffuitt staar, thett vidner wij for^{ne} Morthen Nielssen, Hans Oelsen, Jørgen Hendrickssen, Matz Nielssen oc Anders Jenssen mett waare signeter her vnder tryckte. Actum Roskilde 28 junij aar etc. 1585.

Orig. paa Papir. Nr. 15. Med de fem Udstederes Bomærke-Segl paatrykte.

8.

A^o. 85 22 nouember.

Paa Semmeherritzting bleff Lauritz Oellsen y Jullege oc Atzer Oellssen y Gunsemagle tiilspurt paa the viij assiuns mendtz wegne, som erre tagne paa thett huuss oc grundtt, samme huuss staar paa wiid Jullege kirgaardtt.

1. Om for^{ne} assiuns mendtt haffuer bekomitt nogle adkomme breffue aff kircke werge tiill Jullege kircke, att for^{ne} huuss eller jordtt er kiofft, giiffuett eller y andre maade mett rette Jullege kircke tiilkommet, effther som the y iij samfeltt ting haffuer aff for^{ne} kircke werge ladett eske oc begære.

2. Ther nest om der wor nogle saadanne adkomme breffue hoiiss Jullege kircke, den tiidtt for^{ne} Lauritz Oellssen mett Niels Hemiingssen for xv eller xvi aar siiden waare kircke werge tiill samme Jullege kircke, den tiidtt de lode fire aff sognemendene sette same huuss for iij marck leye att giiffue.

3. Sammeledis om for^{ne} Lauritz Oellssen oc Atzer Oellsen waare y the viii mendz asiun, som waare tagne paa samme huuss oc jordt, den tiidtt Matz Lundtt haffde den gaardtt y forsuar, Anders Oelsen ibode oc nu Jep Matzen iboer, paa huess gaardz jordtt samme huuss synes att wære opbyggt.

Ther tiill suaret Lauritz Ollsønn och Adtzer Ollsønn, attj paa the 8 aasiuns mendz wegne haffde tiill fiere thing eskit och begierit aff kircke uergere tiill Jyllige kircke, om the haffde noger ad kome breffue paa same hus, och the ingen saadanne breffue bekomit haffuer. Och bekiende Jørgen Willomsen, kircke uerger tiill same kircke, at ther findis

icke andre ad kome breffue paa same hus end ko. Matt. jordbog och kirckens stoell, ther hand affuist. Sameledes bekiende Lauritz Ollsønn, at ald thend stund hand med Niels Hemingsen wor kirckeuerger tiill same kircke, tha wor ther ingen adkom breffue huos same kircke paa for^{ne} hus, thet hand wed. Disligiste bekiende hand, at hand wor kirckeuerger, ther same hus bleff set paa iij ½ aarlig leye at giiffue. End bekiende for^{ne} Lauritz Ollsen och Adtzer Ollsen y Gonsemagle, attj thillforn wore tagen met the 8 aasiuns mend paa same hus, thend thiid Matz Lund loid opkreffue, dog ther inchtet bleff tiill ende giord paa then tiidt.

Orig. Optegnelse paa Papir. Nr. 16.
